

MANIFEST LOBBYWATCH NL

Analyse

Duizenden lobbyisten lopen door de Haagse wandelgangen. Het merendeel daarvan vertegenwoordigt commerciële belangen. Wie deze lobbyisten zijn, namens wie zij lobbyen, of hoe effectief ze zijn, weten we niet. Zo laat een rapport van Transparency International Nederland zien: lobbyen in Nederland is praktisch ongereguleerd.¹ Controversiële en excessieve lobbypraktijken van bedrijven waarover in de media wordt bericht of die door maatschappelijke organisaties zijn onderzocht, maken de invloed van lobbyisten in Den Haag echter steeds zichtbaarder. Het blootleggen van en tegenwicht bieden aan de lobby en invloed van bedrijven is bijvoorbeeld van belang, omdat een overheid ‘gevangen door bedrijfsbelangen’ – het zogenaamde *corporate capture* – kan leiden tot beleid dat voorbij gaat aan publieke belangen, en zelfs sociale en economische ongelijkheid verergert, hetgeen tevens leidt tot uitholling van de democratie. Transparantie is daarom noodzakelijk. Zo concludeerde SOMO in een rapport over de lobby van Nederlandse banken dat er onvoldoende transparantie is om überhaupt uitspraak te kunnen doen over de invloed van die banken op beleid.²

Aanbevelingen

Dit manifest doet daarom **aanbevelingen aan de Nederlandse overheid en politici** voor regelgeving die moet zorgen voor **transparante belangenbehartiging** in het publieke besluitvormingsproces in Nederland waarin **gelijke toegang tot overheid en politiek gewaarborgd zijn**.

1. Voer een verplichte **lobbyparagraaf** in: de zogenaamde ‘*legislative footprint*’. In alle wetsvoorstellen, en waar mogelijk ook in andere besluitvormingsprocessen, moet een lobbyparagraaf opgenomen worden die registreert en samenvat welke externe inbreng is gegeven, hoe die in de wetgeving is meegenomen, door wie deze is ingebracht, en welke contacten hebben plaatsgevonden tussen lobbyisten aan de ene kant en ambtenaren, toezichthouders en parlementsleden aan de andere kant. Registratie van de externe inbreng vindt plaats tijdens het besluitvormingsproces en externe inbreng wordt uiterlijk een maand na indiening openbaar gemaakt.
2. De **agenda’s** van ministers, ambtenaren die beslissingsbevoegdheden hebben, parlementsleden en toezichthouders dienen actief openbaar gemaakt te worden. De agenda’s moeten ex ante openbaar worden gemaakt, tenzij er gegronde redenen zijn om dit niet te doen.
3. Voer een **lobbyregister** in dat verplicht is voor organisaties die minimaal 0.25 FTE op jaarbasis besteden aan lobbyactiviteiten en belangenbehartiging. Aansluitend op de ervaringen met het Europese Transparantieregister, vallen hieronder alle activiteiten waarmee men – direct of indirect – invloed wil uitoefenen op de beleidsvorming, de uitvoering van het beleid of de besluitvorming van de Nederlandse overheid, ongeacht het gebruikte communicatiekanaal of communicatiemiddel.³ In dit lobbyregister moeten minimaal de volgende gegevens worden opgenomen: naam organisatie,

¹ Transparency International Nederland (2015) *Lobbyen in Nederland*, beschikbaar via <http://www.transparency.nl/2015/04/lobbyen-in-nederland/> (geraadpleegd 28 november 2016).

² SOMO (2016) *A structural problem in the shadows*, beschikbaar via <https://www.somo.nl/nl/a-structural-problem-the-shadows-lobby-by-banks-the-netherlands/> (geraadpleegd 28 november 2016). Zie ook SOMO (2013) *Taking Lobbying Public*, beschikbaar via http://www.somo.nl/publications-nl/Publication_4016-nl (geraadpleegd 28 november 2016).

³ Europese Transparantieregister, website, ‘Voor wie?’, beschikbaar via http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/staticPage/displayStaticPage.do?locale=nl&reference=WHOS_IS_EXPECTED_TO_REGISTER (geraadpleegd 28 november 2016).

naam/namen van belangrijkste lobbyisten, de beleidsgebieden waarop gelobbyd wordt en de financiële middelen die door de organisatie worden ingezet voor lobbyactiviteiten op jaarbasis. De registratie moet laagdrempelig zijn. Naast het lobbyregister moet tevens een bezoekersregister bestaan bij ministeries en het parlement waar organisaties, groepen of personen zich registreren die niet aan de drempel voor een lobbyregister voldoen.⁴ Het belang van vrije en open toegang tot de overheid en politiek voor eenieder moet erkend worden en een lobbyregister mag deze toegang op geen enkele manier beperken.

4. Stel een **afkoelingsperiode** in voor alle voormalige politici, ambtenaren en toezichthouders, die hen verbiedt te lobbyen bij hun voormalige werkgever over onderwerpen die hun eerdere werkzaamheden betreffen. Deze tijdsperiode zou gerelateerd moeten zijn aan de senioriteit van de betreffende persoon. Een onafhankelijke autoriteit (zie punt 6) dient advies uit te brengen, voordat deze politici, ambtenaren en overheidsfunctionarissen een functie in de private sector kunnen aanvaarden waarin zij bij hun voormalige werkgever zouden kunnen lobbyen wat betreft onderwerpen die onder hun eerdere werkzaamheden vielen. Een vergelijkbare afkoelingsperiode dient te gelden voor nieuw geworven of verkozen ambtenaren, politici en toezichthouders, die gedurende een bepaalde periode geen lobbyisten van hun ex-werkgever mogen ontvangen.
5. Indien **wetenschappelijke studie(s)** ten grondslag liggen aan besluit en beleid – van zowel ministeries als toezichthouders – moet openbaar worden gemaakt wie de opdrachtgever was, door wie deze (uiteindelijk) zijn gefinancierd, wie de auteurs zijn en welke eventuele nevenfuncties zij hebben.⁵
6. Een voldoende toegeruste en **onafhankelijke autoriteit** dient belast te zijn met toezicht en handhaving van de regels met betrekking tot het register, de afkoelingsperiode en transparantie van lobbyen.

Vervolg

Bovenstaande aanbevelingen aan overheid en politici zien wij als een eerst stap naar meer transparantie en betere regulering van lobby in Nederland. Een tweede stap kan gaan over ethisch verantwoorde lobby, vastgelegd in een gedragscode. Hierover buigt de Lobbywatch NL coalitie zich in de toekomst.

Wie en wat is Lobbywatch NL?

Lobbywatch NL is een coalitie van maatschappelijke organisaties die streeft naar meer transparantie en betere regulering van lobbyactiviteiten in Nederland om publieke belangen in beleidsvorming en regelgeving te waarborgen. De stuurgroep van Lobbywatch NL bestaat uit Transnational Institute (TNI), foodwatch, Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO), Transparency International Nederland (TI-NL) en Milieudefensie. Enkele andere organisaties hebben zich aangesloten bij de coalitie: Meer Democratie en Greenpeace. Op de website (www.lobbywatch.nl) zal meer informatie te vinden zijn over de coalitie en het thema lobby.

⁴ In het geval van het bezoekersregister moet altijd ruimte zijn voor uitzonderingen, zoals de bescherming van privacy van personen. Hierbij valt te denken aan klokkenluiders voor wie de openbaarmaking van persoonsgegevens risicovol is.

⁵ Dit betekent geenszins dat alle besluiten (gedeeltelijk) te baseren op wetenschappelijk consensus. In het geval van een gebrek aan wetenschappelijk bewijs of bij wetenschappelijke twijfel behoudt de overheid het recht om beschermende maatregelen te nemen in het belang van haar burgers zoals het voorzorgsbeginsel voorschrijft.